

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**نگاهی گذرا به روند
مذاکرات هسته ای**

- فرایند مذاکرات هسته ای ایران به دو دوره اصلی قابل تقسیم است:
  - مذاکره با سه کشور اروپایی
    - انگلیس، فرانسه، آلمان
  - مذاکره با ۱+۵
    - انگلیس، فرانسه، آلمان، چین، روسیه، آمریکا

مرور تاریخی مذاکرات ایران و اروپا

شروع پرونده هسته ای

۲۳ مرداد ۱۳۸۱

• ادعای منافقین مبنی بر فعالیت های هسته ای مخفی ایران در نطنز و اراک

شروع تقابل اروپا

۱۵ مرداد ۱۳۸۲

- نامه مشترک وزیران خارجه انگلیس، فرانسه و آلمان به وزیر خارجه ایران درباره پذیرش پروتکل الحاقی و تعلیق کلیه فعالیت های غنی سازی

تعامل ایران

۱۸ تیرماه ۱۳۸۲

- اعلام موضع مثبت ایران درباره پروتکل الحاقی از سوی جناب آقای خاتمی رئیس جمهور وقت در دیدار با محمد البرادعی مدیرکل وقت آژانس

۳ شهریور ۱۳۸۲

- اعلام آمادگی رسمی ایران برای مذاکره با آژانس درباره پروتکل الحاقی

تقابل اروپا

۲۱ شهریور ۱۳۸۲

۱۸ روز پس از اعلام آمادگی ایران برای مذاکره درباره پروتکل الحاقی

- تصویب نخستین قطعنامه شورای حکام علیه فعالیت های صلح آمیز هسته ای ایران به پیشنهاد سه کشور اروپایی (انگلیس، فرانسه و آلمان)
- از ایران می خواهد همه فعالیت های بیشتر مربوط به غنی سازی اورانیوم از جمله وارد نمودن مواد هسته ای به نطنز و به عنوان یک اقدام اعتمادساز، فعالیت های فرآوری را تا ارائه تضمین های درخواست شده توسط دولت های عضو و نیز اجرای رضایت بخش مفاد پروتکل الحاقی، به حالت تعلیق درآورد.
- از ایران می خواهد که با دبیرخانه آژانس فوراً و بدون قید و شرط برای امضا، تصویب و اجرای کامل پروتکل الحاقی همکاری کند و به عنوان اقدام اعتمادساز، از هم اکنون بر اساس پروتکل الحاقی عمل کند.

پیشروی اروپا توافق سعدآباد

۲۹ مهرماه ۱۳۸۲

این توافق میان ایران از یک سو و انگلیس، فرانسه و آلمان از سوی دیگر در تهران امضاء شد.

تعهدات ایران:

- تعهد به رژیم عدم اشاعه هسته ای (شامل معاهده هایی که ایران عضو آن نیست)
- امضای پروتکل الحاقی
- آغاز فرآیند تصویب پروتکل الحاقی
- اجرای پروتکل الحاقی (همکاری با آژانس مطابق با پروتکل)
- تعلیق همه فعالیت های غنی سازی اورانیوم (بر اساس تعریف آژانس) شامل:
  - فعالیت یا آزمایش سانتریفیوژها با یا بدون مواد هسته ای
  - نصب سانتریفیوژها
  - غنی سازی لیزری
  - تأسیسات جداسازی ایزوتوپی (ساخت یا آزمایش)
  - تأسیسات بازفرآوری (ساخت یا فعالیت)

تعهدات سه کشور اروپایی:

- شناسایی حق ایران در برخورداری از استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای مطابق معاهده ان پی تی
- حل و فصل وضعیت کنونی توسط شورای حکام در صورت تأیید اجرای کامل تعهدات ایران توسط مدیرکل آژانس
- تأیید انتظار ایران برای دستیابی آسان تر به فناوری مدرن و اقلام در حوزه های مختلف مشروط به رفع نگرانی های بین المللی از جمله رفع نگرانی سه کشور اروپایی
- نکته:
- سه کشور اروپایی همه درخواست های خود از ایران طبق توافق سعدآباد را به قطعنامه شورای حکام تبدیل نمودند، اما تعهدهای خود در این سند هرچند بی اهمیت را در قطعنامه درج نکردند، لذا عملاً تعهدهای دوجانبه ایران به تعهدهای بین المللی تبدیل شد.
- تعهدات ایران اجرایی و فوری و در مقابل تعهدات سه کشور کلی، نامشخص و فاقد قید لازم الاجرا بود.
- برای رفع نگرانی ۳ کشور معیاری مشخص ذکر نشده و زمان بندی و محدودیتی وجود ندارد.

هشدار رهبری

۱۱ آبان ۱۳۸۲

”اگر قرار باشد دشمنان یا مراکز قدرت، فزون خواهی کنند و سنگر به سنگر جلو بیایند و ما هم عقب نشینی کنیم، این شیوه تسلیم به هیچ وجه درست نیست.“

بیانات مقام معظم رهبری در جمع کارگزاران نظام

تعامل بیشتر ایران

۱۹ آبان ۱۳۸۲

• ارائه نامه ایران به آژانس درباره پذیرش پروتکل الحاقی

۳۰ آبان ۱۳۸۲

• تصویب امضای پروتکل الحاقی از سوی ایران توسط شورای حکام آژانس

تقابل بیشتر اروپا

۵ آذر ۱۳۸۲

۳۶ روز پس از پذیرش درخواست های سه کشور اروپایی و امضای موافقت نامه سعد آباد
۵ روز پس از تصویب امضای پروتکل الحاقی از سوی ایران

- تصویب دومین قطعنامه شورای حکام علیه فعالیت های صلح آمیز هسته ای ایران به پیشنهاد سه کشور اروپایی

تعامل بیشتر ایران

۲۷ آذر ۱۳۸۲

• آغاز اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی

پیشروی اروپا توافق بروکسل

۴ اسفند ۱۳۸۲

این توافق میان ایران از یک سو و انگلیس، فرانسه و آلمان از سوی دیگر در بروکسل امضاء شد.

تعهدات ایران:

- استمرار تعهدات ناشی از موافقت نامه سعد آباد
- تعلیق مونتاژ سانتریفیوژها
- تعلیق آزمایش سانتریفیوژها
- تعلیق ساخت داخلی قطعات سانتریفیوژها
- تعلیق فعالیت های غنی سازی در همه تأسیسات موجود در ایران

تعهدات سه کشور اروپایی:

- تلاش سه کشور برای شناسایی تلاش های ایران در جلسه آتی شورای حکام (ژوئن ۲۰۰۴)
- تلاش سه کشور برای این که مدیر کل آژانس در گزارش خود به شورای حکام اگر صلاح بداند مطابق با شیوه معمول و توافق نامه و پادمان و پروتکل الحاقی عمل نماید.
- انجام تعهدات ایران راه را برای گفتگو با ایران، با هدف رسیدن به توافق درباره تضمین های بلند مدت مربوط به تولید برق هسته ای ایران هموار خواهد کرد.

تقابل بیشتر اروپا

۲۵ اسفند ۱۳۸۲

۱۹ روز پس از امضای موافقت نامه بروکسل

- تصویب سومین قطعنامه شورای حکام علیه فعالیت های صلح آمیز هسته ای ایران به پیشنهاد سه کشور اروپایی

تعامل بیشتر ایران

اول خرداد ۱۳۸۳

- ارائه اظهارنامه ۱۰۳۳ صفحه ای از فعالیت های هسته ای ایران به آژانس (تبیین مشروح برنامه های هسته ای ایران طی ۱۰ سال آینده)

تقابل بیشتر اروپا

۲۹ خرداد ۱۳۸۳

۲۸ روز پس از ارائه اظهارنامه ایران به آژانس

- تصویب چهارمین قطعنامه شورای حکام علیه فعالیت های صلح آمیز هسته ای ایران به پیشنهاد سه کشور اروپایی

تقابل بیشتر اروپا

۲۸ شهریور ۱۳۸۳

۶۰ روز پس از قطعنامه چهارم

۸۸ روز بعد از ارائه اظهارنامه ایران به آژانس

- تصویب پنجمین قطعنامه شورای حکام علیه فعالیتهای صلح آمیز هسته ای ایران به پیشنهاد سه کشور اروپایی

هشدار رهبری

۶ آبان ۱۳۸۳

- [غربی ها می گویند] شما باید غنی سازی را تعلیق بلندمدت کنید. چرا، به چه دلیل؟ چه ربطی بین شفاف سازی و تعلیق یا توقف غنی سازی است؟ به هم هیچ ارتباطی ندارد.
- با این زیاده گویی ها و حرف های دوران استعمار، مگر می شود ملتی را از حقوق و خواسته های خود محروم کرد؟
- طرف های مذاکره بدانند ملت ایران زنده است. ملت زنده هم اهل منطق است هم اهل حرکت است، هم اهل تعامل است و هم اهل دفاع است و هم اهل مشت زدن است.

بیانات مقام معظم رهبری در جمع کارگزاران نظام

انفعال بیشتر ایران

۶ آبان ۱۳۸۳

طرح پیشنهادی ایران به سه کشور اروپایی (قبل از توافق پاریس)

- ”به عنوان یک اقدام دیگر برای اعتمادسازی، ایران تعلیق داوطلبانه کلیه فعالیت های مرتبط با غنی سازی و بازفرآوری را که برای دوره مذاکرات ادامه خواهد داشت، به اجرا در می آورد ... تعلیق جامع خواهد بود ...”

حسن روحانی، امنیت ملی و دیپلماسی هسته ای، ۱۳۹۱، ص ۲۹۱

پیشروی اروپا توافق پاریس

۲۵ آبان ۱۳۸۳

این توافق میان ایران از یک سو و انگلیس، فرانسه و آلمان از سوی دیگر در پاریس امضا شد.
تعهدات ایران:

- استمرار تعهدات ناشی از موافقت نامه سعد آباد
- ادامه اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی تا تصویب آن
- ادامه تعلیق فعالیت های غنی سازی تا حصول موافقت نامه ترتیبات درازمدت میان دو طرف
- گسترش تعلیق به تمامی فعالیت های مرتبط با غنی سازی و بازفرآوری
- از جمله:
  - ساخت و واردات سانتریفیوژهای گازی و قطعات آن
  - مونتاژ، نصب، آزمایش و کارکردن سانتریفیوژهای گازی
  - جداسازی پلوتونیوم
  - ساخت یا اجرای تأسیسات جداسازی پلوتونیوم
  - آزمایش یا تولید هر نوع تأسیسات تبدیل اورانیوم
- تعلیق مادامی که مذاکرات برای یک توافق مورد قبول دو طرف درباره ترتیبات درازمدت پیش می رود، ادامه خواهد داشت.
- تعلیق کلیه فعالیت های تبدیل اورانیوم یو سی اف اصفهان (تعلیق کلیه فعالیت های مرتبط با غنی سازی)

تعهدات سه کشور اروپایی:

- حمایت از مدیر کل برای اینکه چنانچه مقتضی بداند در چارچوب توافقنامه پادمان و پروتکل الحاقی به شورای حکام گزارش دهد.
- حمایت از مدیرکل برای دعوت از ایران برای پیوستن به [شرکت در جلسه] گروه کارشناسی رهیافت های چند جانبه چرخه سوخت هسته ای [حذف غنی سازی]
- حمایت از ازسرگیری مذاکرات درباره موافقت نامه تجارت و همکاری با اتحادیه اروپا در صورت راستی آزمایشی تعلیق
- حمایت از آغاز مذاکرات الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی

۲ بند از این توافقنامه:

- این موافقت نامه **ضمانت های عینی** ارائه خواهد کرد که برنامه هسته ای ایران صرفاً برای اهداف صلح آمیز است.
- این موافقت نامه **ضمانت های محکم** در همکاری های هسته ای، تکنولوژی و اقتصادی و تعهدات محکم در موضوعات امنیتی بدست خواهد داد.

تعهد به اروپا

دستورکار گروه مشورتی کارشناسی رهیافت های چندجانبه چرخه سوخت هسته ای:

۱. «هیچ کشوری از این پس حق تولید سوخت را ندارد و صرفاً کشورهایی که در حال تولید سوخت هستند، می توانند به تولید خود ادامه دهند.»
۲. «سوخت به اندازه کافی در جهان وجود دارد و بنابراین نیازی به مراکز جدید تولید سوخت نیست.»
۳. «بانک بین المللی سوخت تأسیس شود و این بانک نیاز کشورها به سوخت هسته ای را تأمین کند.»

حسن روحانی، امنیت ملی و دیپلماسی هسته ای، ۱۳۹۱، ص ۲۷۷

تضمین عینی

۶ اسفند ۱۳۸۳

دیدار جناب آقای روحانی با ژاک شیراک رئیس جمهور فرانسه در پاریس
شیراک:

- غنی سازی و بازفرآوری جز برای سلاح هسته ای فایده ای ندارد.
- باید ببینیم که به نام استقلال به دنبال راه خودتان هستید یا بر مبنای تمایل دنیا برای خاتمه دادن به اشاعه توجه می کنید.
- موافقم که مذاکره کنندگان به دنبال راه حل مصالحه باشند، ولی آن ها در مورد غنی سازی از خط قرمز نخواهند گذشت.
- اگر خودتان هم با وزرای سه کشور جلسه بگذارید، نتیجه فرق نخواهد کرد.
- در مقابل بوش از ایران دفاع کردم، اما تولید سوخت از جانب شما را بر نمی تابیم.
- نمی توان از این خط عبور کرد. انگلیس، روسیه، چین و اروپا هم حاضر نیستند ... به ایران اجازه دهند تا سوخت هسته ای برای مصارف غیر نظامی تولید کند.

ادامه - تضمین عینی

۷ اسفند ۱۳۸۳

دیدار جناب آقای روحانی با فیشر وزیر خارجه آلمان در برلین

فیشر: برای ما در مرحله اول تضمین عینی به معنای عدم شروع غنی سازی است.

روحانی: در تهران [مهرماه ۱۳۸۳] در مصاحبه در حضور شما (سه وزیر) هم گفتم که تعلیق حداکثر یک سال خواهد بود.

فیشر: در مذاکرات چنین نبوده. در مذاکرات گفتیم که فعلاً از مدت تعلیق حرفی نباشد. ... نمی خواهیم وقت کشی کنیم. اگر شما به طرف ما حرکت کنید همین امروز مسئله تمام است.

روحانی: اگر برای رسیدن به راه حل میانه اراده ای دارید، ما نیز آماده حرکت هستیم.

فیشر: ما از دو نقطه نظر به راه حل میانه نگاه می کنیم. می خواهیم در دو جهت مخالف حرکت کنیم و به نقطه میانه برسیم که امکان ندارد.

حسن روحانی، امنیت ملی و دیپلماسی هسته ای، ۱۳۹۱صص ۴۱۴-۴۱۰

ادامه - تضمین عینی

۷ اسفند ۱۳۸۳

دیدار جناب آقای روحانی با شرودر صدر اعظم آلمان در برلین
روحانی: این مسئله (هسته ای) در ایران به غرور ملی تبدیل شده است. اگر راه حل
مورد رضایت مردم نباشد، پایدار نخواهد بود.

شرودر: با کمال احترام به ملت ایران، معتقدم که مردم شما اطلاعی از مسایل اتمی
ندارند... اگر رهبری خردمند به مردم خود بگوید امری به لحاظ سیاسی و اقتصادی به
صلاحشان نیست، آن ها خواهند پذیرفت. ... اگر بتوانید انصراف داوطلبانه از غنی
سازی را برای مردم خود توضیح دهید، جهان به شما اعتماد خواهد کرد و ملت شما
از مزایای زیادی از جمله مزایای اقتصادی بهره مند خواهد شد. من راه حل دیگری را
نمی شناسم.

روحانی: همانطور که سایر اعضای ان پی تی حق تولید سوخت دارند، ما هم حق داریم
و اجازه تحقیر ایران را نمی دهیم.

ادامه - تضمین عینی

شرودر: مسئله ما معاهدات بین المللی نیست ... مهم این است که از طریق اعتماد اروپا به ایران، جهان به ایران اعتماد پیدا کند. بدون این اعتماد توسط اروپا و جهان، امکان حل مسئله وجود ندارد. ... انصراف از غنی سازی ما را از تمامی مشکلات بعدی نجات می دهد. من نمی دانم راه حل دیگری وجود دارد یا خیر.

روحانی: شما می خواهید ما سوخت تولید نکنیم یا سلاح هسته ای؟ ... اساس آن پی تی این است که کشورها بتوانند فعالیت های صلح آمیز نیز داشته باشند.

شرودر: ما هر دو به لحاظ سیاسی افراد بالغی هستیم. صریح صحبت کنیم. آن پی تی کافی نیست. ... برای ادامه کار تنها یک راه را می بینم. واقعا مطمئن نیستیم غیر از انصراف، ... راه حل دیگری وجود داشته باشد.

ارزیابی از گفتگو با مقامات اروپا

جناب آقای روحانی:

- «پس از سفر پاریس و توافق با شیراک، امید جدیدی ایجاد شده بود و نظر عده ای که می گفتند اروپا به هیچ وجه زیر بار غنی سازی نمی رود، به شدت تضعیف شده بود.»

حسن روحانی، امنیت و دیپلماسی هسته ای، ۱۳۹۱، ص ۴۳۸

تلاش برای اصلاح

۲۱ آبان ۱۳۸۳

محورهای نامه جناب آقای روحانی به سه وزیر اروپایی:

- ”درک و انتظارات ایران از توافق ... پاریس ... به شرح زیر است“:
- ”شناسایی حقوق ایران و اعمال آن تحت ان پی تی ... مانند سایر کشورها“
- ”گزارش عندالاقضای مدیر کل به شورای حکام، به معنای نقطه شروع بستن پرونده در آژانس است.“
- ”تعهد سه کشور مبنی بر این که پرونده هسته ای ما ... به شورای امنیت ارجاع نخواهد شد، پابرجاست.“
- ”در مورد قطعنامه نوامبر، به طور کاملاً شفاف با ایران مشورت خواهد شد.“
- ”در هیچ بندی که ... به مفهوم ماشه اشاره کند، نباید در این قطعنامه آورده شود.“
- ”تعلیق در یو سی اف اصفهان به معنای اجتناب از وارد کردن کیک زرد جدید است.“

پاسخ سه وزیر اروپایی به نامه جناب آقای روحانی:

”دیدگاه ما این است که متن توافق پاریس بدون تفسیر یا شرایطی دیگر، تنها مرجع برای طرف های توافق است.“

حسن روحانی، امنیت ملی و دیپلماسی هسته ای، ۱۳۹۱ ص ۳۲۱

تعامل بیشتر ایران

۲ آذر ۱۳۸۳

- آغاز تعلیق فعالیت های تأسیسات یو سی اف اصفهان
- فعالیت های یو سی اف اصفهان (تبدیل اورانیوم) بر اساس تعریف آژانس جزو غنی سازی محسوب نمی شود.

تقابل بیشتر اروپا

۹ آذر ۱۳۸۳

۱۴ روز پس از امضای موافقت نامه پاریس

۷ روز پس از تعلیق فعالیت های تأسیسات یو سی اف اصفهان

- تصویب ششمین قطعنامه شورای حکام علیه فعالیت های صلح آمیز هسته ای ایران به پیشنهاد سه کشور اروپایی

انفعال بیشتر ایران

۳ فرودین ۱۳۸۴

- ایران مجموعه ای از راه حل ها برای تضمین عینی را که از سوی دانشمندان و متخصصان مستقل از ایالات متحده و اروپا پیشنهاد شده بود، به سه کشور اروپایی ارائه کرد. این مجموعه شامل موارد ذیل بود:
  - محدود کردن برنامه غنی سازی ایران
  - چرخه سوخت باز (برای رفع نگرانی درباره بازفرآوری و تولید پولوتونیم)
  - تعیین سقف غنی سازی در سطح غنای پایین
  - محدود کردن دامنه برنامه غنی سازی (صرفاً محدود به نیازهای سوختی راکتورهای ایران)
  - تبدیل فوری همه اورانیوم غنی شده به میله سوخت
  - تصویب پروتکل الحاقی
  - حضور مستمر بازرسان در محل تأسیسات غنی سازی و تبدیل (برای ارائه تعلیق های بی سابقه مضاعف)
  - فشارهای همه جانبه مانع از آن شد که سه کشور اروپایی به طور جدی و به موقع به بررسی این پیشنهاد بپردازند.

پیشروی بیشتر اروپا

۴ خرداد ۱۳۸۴

جلسه جناب آقای روحانی با وزیران خارجه سه کشور انگلیس، فرانسه و آلمان در ژنو
استراو: ... ما می توانیم فهرستی طولانی از اقدام های خود را ارائه دهیم.

روحانی: آیا طرحی که می خواهید ارائه دهید حاوی غنی سازی در ایران هم هست یا
خیر؟

استراو: موضع الان ما این است که نه.

فیشر: سخت است که به ایران تکنولوژی هسته ای بدهیم.

استراو: در زمینه غنی سازی در داخل ایران و نه برای ایران، هیچ تعهدی از قبل نمی
توانیم بدهیم... دستیابی به آنچه ما می خواهیم به آن برسیم یعنی ترتیبات دراز مدت
مندرج در توافق پاریس، بسیار مشکل است.

فیشر: ... اگر شما فکر می کردید ما می گوییم شما می توانید غنی سازی داشته باشید،
اشتباه می کردید ... صص ۵۲۰-۵۱۸

تلاش ناکام

۲۷ تیر ۱۳۸۴

نامه جناب آقای روحانی به سه وزیر اروپایی:

• ”پس از این دوره طولانی مذاکرات و تمامی اقدام های ما برای اطمینان سازی و انعطاف هایی که نشان داده ایم، هیچ توجیهی وجود ندارد که شما از ارائه پیشنهادی که بتواند برای طرفین قابل قبول باشد، خودداری نمایید و در عوض چیزی را عرضه کنید که ما انتخاب دیگری جز رد آن نداشته باشیم.“

پاسخ سه وزیر اروپایی به نامه جناب آقای روحانی:

• ”مذاکرات تنها می تواند با متن و روح موافقت نامه پاریس انجام شود.“

ص ۵۴۸

پیشنهاد توافق دراز مدت

۱۴ مرداد ۱۳۸۴

ارائه طرح سه کشور اروپایی برای موافقت نامه درازمدت
تعهد ایران:

- چنانچه ایران خواهان تأمین تضمین شدن سوخت طی سال های آتی باشد، قادر خواهد بود اطمینان مورد نیاز را از طریق ایجاد یک تعهد الزام آور مبنی بر این که به فعالیت های چرخه سوخت هسته ای نمی پردازد بدست آورد.

تعهدات سه کشور:

- از عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی حمایت سیاسی و برای کمک به ایران در ایجاد تنظیم های ضروری در اقتصاد خود حمایت تکنیکی کنند.
- تقویت همکاری در عرصه هایی همچون حمل و نقل هوایی، راه آهن، دریایی، زلزله شناسی، زیرساخت، کشاورزی، صنعت غذایی و توریسم را تقبل نمایند.
- سه کشور اروپایی با ایران برای ایجاد گروهی به منظور شناسایی جایگزین هایی برای تسهیلات تجهیزات و موادی که فقط کاربری غیرنظامی هسته ای داشته باشد، همکاری می کند.
- این گروه می تواند حوزه ی جدید را برای استخدام دانشمندان، تکنسین ها و کارگرانی که برای چنین تجهیزاتی استخدام می شوند، پیدا کند.

نتیجه فرایند انفعال

محمد البرادعی:

”نه تنها پیشنهاد آنها [سه کشور اروپایی] ناچیز بود، بلکه لحن توهین آمیزی نیز داشت، تا جایی که حتی می شد آن را متکبرانه توصیف کرد. این طرح تا جایی پیش رفته بود که قول می داد اروپایی ها دانشمندان ایرانی را که در صورت غنی سازی نکردن بیکار می شوند، تحت پوشش قرار دهد.“

خاطرات البرادعی، ۲۰۱۲، ص ۱۴۴

نتیجه فرایند انفعال

۱۰ مرداد ۱۳۸۴

نامه جناب آقای روحانی به البرادعی:

- ”علی رغم همه تلاش های صادقانه خود و حداکثر انعطاف، پیشنهاد [سه کشور اروپایی] ... نه تنها حقوق ایران را برای توسعه صلح آمیز انرژی هسته ای مورد توجه قرار نمی دهد، بلکه حتی در حد اصلاح محدودیت های غیرقانونی و ناموجهی که بر اقتصاد و توسعه فناوری ایران اعمال شده نیز نیست“ ص ۵۸۶
- ”پیشنهاد سه کشور اروپایی در زمینه تقاضاها از ایران بسیار طولانی، اما در مورد پیشنهادهای ارائه شده به ایران به صورت مضحکی کوتاه و نارسا است. فقدان هرگونه تلاش برای ایجاد ظاهری متوازن، این پیشنهاد را به دستور استعماری کاپیتولاسیون شبیه می سازد. پیشنهاد یادشده توهینی به تمام ملت ایران است که سه کشور اروپایی باید به خاطر آن، از ملت ایران پوزش طلبند.“

ص ۵۸۳

ادامه - نامه جناب آقای روحانی به البرادعی:

- "متأسفانه در مقابل اگر نگوییم هیچ، ایران مابه ازای بسیار اندکی دریافت کرد و بارها اقدام های اعتمادساز خود را افزایش داد و تنها در عوض آن، با قول های انجام نشده و درخواست های بیشتر رو به رو شد."
- "قول های اکتبر ۲۰۰۳ سه کشور اروپایی [توافق سعدآباد] درباره همکاری هسته ای، امنیت منطقه ای و منع گسترش، هنوز حتی بررسی هم نشده اند."

ص ۵۸۳

ارزیابی مذاکرات با سه کشور اروپایی

۱. موافقت طرف ایرانی با خواسته های طرف اروپایی در چند مقطع
۲. عدم ارائه پیشنهاد های هدفمند در چارچوب منافع جمهوری اسلامی ایران به طرف اروپایی
۳. پذیرش تعهدات متعدد، تفصیلی و محتوایی
۴. موافقت با تعهد های شکلی، کلی و بی محتوا از سوی طرف اروپایی
۵. عدم مشروط سازی اجرای خواسته های طرف اروپایی به توقف استمرار اقدام های خصمانه از سوی آن ها (از جمله عدم صدور قطعنامه در شورای حکام آژانس یا عدم موافقت با خواسته های طرف اروپایی)
۶. برخورد منفعلانه با استمرار اقدام های تقابلی طرف اروپایی از جمله ادامه همکاری با آن ها با وجود تکرار صدور قطعنامه از سوی شورای حکام آژانس
۷. مقید نکردن تعهد های ایران به محدوده زمانی مشخص و در نتیجه پذیرش تعهد های نامحدود
۸. کنار گذاشتن ابزارها و اهرم های بیرون از عرصه مذاکرات از جمله موافقت با توقف روند پیشرفت فنی هسته ای
۹. عدم درخواست هرگونه تعهد الزام آور از سوی طرف اروپایی برای عدم ارجاع موضوع ایران از شورای حکام آژانس به شورای امنیت و یا مخالفت آن ها با این اقدام شورای حکام و یا وتوی قطعنامه احتمالی آن ها در شورای امنیت
۱۰. کمک به اجماع سازی در شورای حکام آژانس علیه ایران با خروج نماینده ایران در آژانس از جمله شورای حکام هنگام تصویب قطعنامه علیه ایران

ارزیابی چند گزاره

دلایل امضای توافق سعدآباد

گزاره:

- «قطعنامه [شورای حکام] از ما [ایران] امضا، تصویب و اجرای فوری و بی قید شرط پروتکل الحاقی را خواستار بود.» ص ۱۸۵
- «توافق سعدآباد در ۲۱ اکتبر ۲۰۰۳ برای عبور از قطعنامه سپتامبر شورای حکام بود» ص ۵۷۶

بررسی:

- **قطعنامه شورای حکام:** «از ایران می خواهد... بدون قید و شرط برای امضا، تصویب و اجرای پروتکل الحاقی همکاری کند و... از هم اکنون بر اساس پروتکل الحاقی عمل کند.»
- **توافق سعدآباد:** «دولت ایران... تصمیم گرفته است که پروتکل الحاقی را امضا و فرایند تصویب را آغاز کند. دولت ایران تا پیش از تصویب پروتکل ... به همکاری خود با آژانس مطابق با این پروتکل ادامه خواهد داد.»

ادامه - ارزیابی چند گزاره

ادامه - دلایل امضای توافق سعدآباد

گزاره:

- «این جمله بیانیه [توافق سعدآباد] که داوطلبانه بودن تعلیق فعالیت های غنی سازی اورانیوم و بازفرآوری ... به همان ترتیب که آژانس توصیف کرده است، نشان می دهد که تعلیق را بسیار محدودتر از خواست قطعنامه پذیرفته بودیم»
ص ۱۹۴

- «درباره تعلیق، قطعنامه می گوید هر فعالیتی که به مسئله غنی سازی مربوط باشد، باید تعلیق شود... آنچه در نهایت پذیرفته شده، تعلیق محدود و داوطلبانه در حد تعلیق گازدهی [به سانتریفیوژها] بود.» ص ۱۸۶

بررسی:

● **قطعنامه شورای حکام:** "از ایران می خواهد همه فعالیت های مربوط به غنی سازی اورانیوم از جمله انتقال مواد هسته ای به نطنز و به عنوان یک اقدام اعتماد ساز فعالیت های فراوری را تا ارائه تضمین های درخواست شده توسط دولت های عضو و نیز اجرای رضایت بخش مفاد پروتکل الحاقی به حالت تعلیق درآورد."

● **توافق سعدآباد:** "دولت ایران... داوطلبانه تصمیم گرفته است که همه فعالیت های غنی سازی اورانیوم و بازفراوری را به صورتی که آژانس تعریف نموده است تعلیق نماید."

● **جناب آقای روحانی:** «البته البرادعی تحت فشار اروپا تخلف کرد و آژانس هم با تفسیر جدیدی علاوه بر نطنز، قطعه سازی و مونتاژ را هم جزو موارد تعلیق اعلام کرد.» ص ۱۸۶

ادامه - ارزیابی چند گزاره

زمان اجرای پروتکل

گزاره:

- «در مذاکرات تهران [سعد آباد] هیچ تعهد حقوقی برای نظام ایجاد نشد. من به عنوان نماینده نظام تعهدی ندادم که پروتکل را تصویب می کنیم، بلکه گفتم همان گونه که تاکنون اجرا شده، داوطلبانه آن را ادامه می دهیم.»
- «تصمیم بر این شد که طبق مصوبه سران نظام، پروتکل الحاقی را تا مرحله امضا پیش ببریم و اجرای آن را که قبلاً آغاز شده بود، ادامه دهیم.» ص ۱۹۱

بررسی:

- توافق سعد آباد: «دولت ایران... تصمیم گرفته است که پروتکل الحاقی را امضا و فرایند تصویب آن را آغاز کند. دولت ایران تا پیش از تصویب پروتکل ... به عنوان همکاری با آژانس مطابق با این پروتکل ادامه خواهد داد.»

نکته:

- جناب آقای روحانی : «ایران با برخی اقدامات مهم ... توافق کرد و به فوریت و به طور کامل آن ها را اجرا کرد: امضا و آغاز اجرای فوری و کامل پروتکل الحاقی ...» ص ۵۸۱ (نامه به البرادعی ۱۳۸۴/۵/۱۰)
- «در نامه مشترک سه وزیر خارجه اروپایی (۱۳۸۲/۵/۱۵) به وضوح امضا و اجرای پروتکل الحاقی ... درخواست شده بود.» ص ۱۵۴
- «درخواست شورای وزیران خارجه اتحادیه اروپا برای اجرای پروتکل»: ۷ مهر ۱۳۸۲
- «زمان اجرای پروتکل الحاقی»: ۲۷ آذر ۱۳۸۲

ادامه - ارزیابی چند گزاره

داوطلبانه بودن اجرا و تصویب پروتکل

گزاره:

• «لحن بیانیه [توافق سعدآباد] این گونه است که ... در دو موضوع مهم یعنی پروتکل الحاقی و تعلیق، به صراحت اعلام شده بود که این موارد داوطلبانه است، بنابراین صرفاً اعلام یک تصمیم **داوطلبانه** (بدون هیچ گونه تعهدی) از طرف ایران بوده است. ص ۱۹۲

• «در بیانیه تهران آمده است که ایران ... پروتکل الحاقی را امضا و فرایند تصویب آن را آغاز و تا پیش از تصویب، آن را **داوطلبانه** اجرا نماید ... ص ۱۹۳

بررسی:

• **توافق سعدآباد:** «دولت ایران ... تصمیم گرفته است که پروتکل الحاقی را امضا و فرایند تصویب آن را آغاز کند. دولت ایران تا پیش از تصویب پروتکل ... به عنوان همکاری با آژانس مطابق با این پروتکل ادامه خواهد داد.»

ادامه - ارزیابی چند گزاره

اجرای پروتکل الحاقی و امنیت ملی

گزاره: «اجرای پروتکل الحاقی باید به مصالح ملی، امنیت ملی و حیثیت ملی لطمه وارد نکند، این را هم در مذاکرات توافق کردیم و در بیانیه تهران [توافق سعدآباد] هم نسبت به آن تصریح شد» ص ۱۸۵

بررسی:

-توافق سعدآباد: «دولت ایران... تصمیم گرفته است که پروتکل الحاقی را امضا و فرایند تصویب را آغاز کند. دولت ایران تا پیش از تصویب پروتکل ... به همکاری خود با آژانس مطابق با این پروتکل ادامه خواهد داد.»

-توافق سعدآباد: «بنابر نظر آنها [سه کشور اروپایی] پروتکل الحاقی، به هیچ وجه قصد مخدوش کردن حاکمیت، شأن و امنیت ملی کشورهای عضو را ندارد.»

ادامه - ارزیابی چند گزاره

رفع کامل نگرانی بین المللی!

گزاره: « [در توافق سعدآباد سه کشور اروپایی پذیرفتند که] مرجع نهایی حل و فصل پرونده ... شورای حکام است، یعنی زمانی که شورای حکام اعلام نماید وضعیت پرونده عادی است، در آن شرایط اروپا تکنولوژی پیشرفته را با تسهیلات بیشتری در اختیار ایران قرار می دهد.» ص ۱۹۶

بررسی:

- توافق سعدآباد: « ... به محض این که نگرانی های بین المللی از جمله نگرانی های سه کشور اروپایی کاملاً برطرف شود، ایران می تواند انتظار داشته باشد که به طور آسان تری به فناوری مدرن و اقلام دیگری در حوزه های مختلف دست یابد.»

نحوه گزارش دهی

پایان فروردین ۱۳۸۴

گزارش جناب آقای روحانی:

• «نیل به این هدف که کلیه فعالیت های هسته ای ایران کاملاً صلح آمیز است، با برنامه ریزی دقیق و حساب شده تا یکی دو سال آینده امکان پذیر است» ص ۴۵۷

• «برخی مسئولین بر این عقیده بودند که مسئله هسته ای از طریق مذاکره با اروپا و آژانس به حل و فصل نخواهد رسید، چه اینکه انتظار داشتند این مسئله حداکثر طی یکی، دو سال به حل و فصل نهایی برسد. روشن بود که پرونده ای با ۱۸ سال مخفی کاری از دید آژانس و غرب، نمی توانست تنها ظرف یکی، دو سال تعیین تکلیف شود. البرادعی بارها گفته بود تأیید کاملاً صلح آمیز بودن برنامه هسته ای هر کشوری حتی در صورت تصویب و اجرای پروتکل الحاقی، روندی زمان بر است. در مورد ایران که از دید آنها آژانس بعد از ۱۸ سال فعالیت های اعلام نشده، راستی آزمایی را آغاز کرده بود، تأیید نهایی را برای کاملاً صلح آمیز بودن، زمان بیشتری می طلبد.» ص ۵۷۶

ادامه - نحوه گزارش دهی

۸ مرداد ۱۳۸۴

نامه جناب آقای روحانی به جناب آقای خاتمی:

«اگر چه طرح اروپا در حال تدوین نهایی است، ولی بر اساس مبنای اظهارات و شواهد چندین موضع و موضوع در طرح اروپا پذیرفته شده و قابل ارائه است:

۱. حمایت کامل از برنامه تولید انرژی هسته ای در ایران شامل تأمین نیروگاه از منابع غربی

۲. تضمین ارائه سوخت نیروگاه به مدت طولانی و با پشتوانه آژانس و سازمان ملل

۳. تضمین های مربوط به تمامیت ارضی، استقلال، حاکمیت ملی و عدم تجاوز به ایران

۴. تقویت روابط سیاسی و امنیتی شامل همکاری های سیاسی - امنیتی در منطقه

۵. شناسایی ایران به عنوان منبع اصلی تأمین انرژی برای اروپا شامل نفت و گاز

۶. رفع تدریجی ارسال تجهیزات، فناوری پیشرفته و همکاری های تکنولوژیک

۷. تقویت همکاری های بین المللی از جمله در مقابله با تروریسم و مواد مخدر

۸. پیشرفت سریع در نهایی شدن موافقت نامه تجاری ایران و اروپا و عضویت ایران در WTO

۹. ۵۱. درباره چرخه سوخت نیز راه حل میانه و قابل تفاهم کاملاً برای اروپا روشن است ص ۷۹۲

میزان اجرا

پیشنهاد سه کشور اروپایی	ارزیابی جناب آقای روحانی از پیشنهاد سه کشور اروپایی
-	حمایت کامل از برنامه تولید انرژی هسته ای در ایران
-	تضمین ارائه سوخت نیروگاه به مدت طولانی
-	تضمین تمامیت ارضی، استقلال، حاکمیت ملی و عدم تجاوز به ایران
-	تقویت همکاری های سیاسی و امنیتی در منطقه
-	شناسایی ایران به عنوان منبع اصلی تأمین انرژی اروپا شامل نفت و گاز
-	رفع موانع ارسال تجهیزات ، فناوری پیشرفته و همکاری های تکنولوژیک
-	تقویت همکاری های بین المللی از جمله در مقابله با تروریسم و مواد مخدر
-	پیشرفت سریع در نهایی شدن توافق تجاری ایران و اروپا
-	حصول راه حل میانه و قابل تفاهم درباره چرخه ی سوخت

ادامه - ارزیابی چند گزاره

منویات نظام به روایت جناب آقای روحانی

گزاره: «[قبل از توافق سعدآباد]، در ملاقات حضوری با مقام معظم رهبری جزئیات را مطرح کردم، معظم له در این ملاقات با تعلیق در حد گازدهی نطنز موافقت کردند» ص ۱۷۸

بررسی:

- توافق سعدآباد: «دولت ایران ... داوطلبانه تصمیم گرفته است که همه فعالیت های غنی سازی اورانیوم و بازفرآوری را به صورتی که آژانس تعریف نموده است، تعلیق نماید.»
- جناب آقای روحانی: «به وزرای خارجه اروپایی در سعدآباد تأکید کردم که در مقام عمل تنها گازدهی، تعلیق خواهد شد و نه بیشتر، هرچند بیانیه [توافق سعدآباد] کمی متفاوت بود.»

ادامه - ارزیابی چند گزاره

منویات نظام به روایت جناب آقای روحانی

خطوط قرمز برای توافق پاریس:

۱. تعلیق بلندمدت به هیچ عنوان امکان پذیر نیست.
۲. تعلیق ایران صرفاً داوطلبانه خواهد بود.
۳. آن ها باید متعهد شوند که این تعلیق هیچ گاه برای ایران الزامی نخواهد شد.
۴. در استفاده از حقوق کشورها در چارچوب ان پی تی نباید هیچ گونه تبعیضی وجود داشته باشد.
۵. ایران باید بتواند از انواع تکنولوژی های صلح آمیز بهره مند باشد.
۶. زمان تعلیق تعیین شود، دوره تعلیق باید محدود به چند ماه باشد.
۷. به واژه اعمال حق غنی سازی در توافق تصریح شود.
۸. تعلیق غنی سازی، ساخت قطعه و مونتاژ و یو سی اف اصفهان در صورتی پذیرفته شود که مدت زمان آن کوتاه و حداکثر بیش از چند ماه نباشد.
۹. در اجلاس نوامبر موضوع هسته ای ایران از دستور کار اضطراری شورای حکام خارج شود.
۱۰. مذاکرات با اروپا بیش از ۶ ماه طول نکشد و در پایان ۶ ماه به توافق نهایی برسیم.

میزان اجرا

توافق پاریس	پیشنهاد ایران	خطوط قرمز (به روایت جناب آقای روحانی)
-	-	تعلیق بلندمدت به هیچ عنوان پذیر نیست.
+	+	تعلیق ایران صرفا داوطلبانه خواهد بود.
+	+	آن ها باید متعهد شوند که این تعلیق هیچ گاه برای ایران الزامی نخواهد شد.
+	+	در استفاده از حقوق کشورها در چارچوب ان پی تی نباید هیچ گونه تبعیضی وجود داشته باشد.
-	-	ایران باید بتواند از انواع تکنولوژی های صلح آمیز بهره مند باشد.
-	-	زمان تعلیق تعیین شود، دوره تعلیق باید محدود به چند ماه باشد.
-	-	به واژه اعمال حق غنی سازی در توافق تصریح شود.
-	-	تعلیق غنی سازی، ساخت قطعه و مونتاژ و یو سی اف اصفهان در صورتی پذیرفته شود که مدت زمان آن کوتاه و حداکثر بیش از چند ماه نباشد.
-	-	در اجلاس نوامبر موضوع هسته ای ایران از دستور کار اضطراری شورای حکام خارج شود.
-	-	مذاکرات با اروپا بیش از ۶ ماه طول نکشد و در پایان ۶ ماه به توافق نهایی برسیم.

ادامه - ارزیابی چند گزاره

منویات نظام به روایت جناب آقای روحانی

شروط برای توافق پاریس:

۱. به حقوق هسته ای ایران تصریح شود

۲. دوره مذاکره به ۶ تا ۷ ماه محدود شود

۳. پرونده ایران در اجلاس نوامبر از دستور کار اضطراری شورای حکام آژانس خارج شود

۴. تعلیق به گونه ای باشد که سازمان انرژی اتمی بتواند امور ضروری خود را ادامه دهد.

۵. قطعنامه نوامبر، قطعنامه مناسبی باشد

۶. ورود و عضویت ایران در گروه کارشناسی رهیافت های چند جانبه چرخه سوخت

هسته ای تضمین شود

مصوبات جلسه مسئولان ۸۳/۸/۱۱، ص ۳۰۸

میزان اجرا

توافق پاریس	پیشنهاد ایران	شروط پذیرش توافق پاریس (به روایت جناب آقای روحانی)
+	+	به حقوق هسته ای ایران تصریح شود
-	-	دوره مذاکره به ۶ تا ۷ ماه محدود شود
-	+	پرونده ایران در اجلاس نوامبر از دستورکار اضطراری شورای حکام آژانس خارج شود
-	-	تعلیق به گونه ای باشد که سازمان انرژی بتواند امور ضروری خود را ادامه دهد.
-	+	قطعنامه نوامبر، قطعنامه مناسبی باشد
+	+	ورود و عضویت ایران در گروه کارشناسی رهیافت های چند جانبه چرخه سوخت هسته ای تضمین شود

جناب آقای روحانی:

“در توافق پاریس طبق مصوبه رسمی جلسه سران نظام عمل شد.”

روند مذاکرات از دیدگاه رهبری

۱۳ دی ۱۳۸۶

● در مسئله‌ی هسته‌ای، آمریکایی‌ها تا همین چند ماه پیش اصرار، اصرار که باید ایران بکلی همه‌ی فعالیت‌های هسته‌ای‌اش را کنار بگذارد؛ یعنی مثل آن کاری که با لیبی کردند؛ ته‌اش را جارو کند، تقدیم کند به آنها ... وضع به جایی رسید که گفتند ایران در همین حدی که هست، توقف کند.

• ببینید فاصله‌ی اینها خیلی زیاد است. یک روزی بود که اینها حاضر نبودند پنج عدد سانتریفیوژ را تحمل کنند. مسئولین گفتگو و مذاکره‌ی با اروپا حاضر شده بودند بیست تا سانتریفیوژ را نگه دارند، آنها گفته بودند نمی‌شود؛ گفته بودند پس لااقل پنج تا، گفته بودند نمی‌شود. اگر می‌گفتند یکی، باز هم می‌گفتند نمی‌شود! امروز سه هزار تا سانتریفیوژ دارد کار می‌کند، مبالغ زیادی هم آماده‌ی کار گذاشتن است. می‌گویند در همین حد متوقف شوید. این هم یکی از ناکامی‌های آمریکا است.

• این فرایند عقب‌نشینی البته برای ما یک فایده‌ای داشت این که هم خودمان وعده‌ها و حرفهای رقبای اروپایی و غربی را تجربه کردیم، هم افکار عمومی دنیا تجربه کرد. ... لیکن عقب‌نشینی بود دیگر؛ عقب‌نشینی کردند.

• من همان وقت هم در جلسه‌ی مسئولین گفتم اگر چنانچه بخواهند به این روند مطالبه‌ی پی‌درپی ادامه بدهند، بنده خودم وارد میدان می‌شوم؛ همین کار را هم کردم. بنده گفتم که بایستی این روند عقب‌نشینی متوقف شود و تبدیل بشود به روند پیشروی، و اولین قدمش هم باید در همان دولتی انجام بگیرد که این عقب‌نشینی در آن دولت انجام گرفته بود؛ و همین کار هم شد. در زمان دولت قبل، اولین قدم به سمت پیشرفت برداشته شد؛ تصمیم گرفته شد که کارخانه‌ی یوسی.اف اصفهان راه‌اندازی شود، و راه‌اندازی هم شد، و دنبالش هم بحمدالله این پیشرفتهای بعدی است تا امروز.

• چیزهایی هست که ... خواهید دید همان نقشه‌ی ایجاد یأس دشمن است که حالا یک کار به این عظمت انجام گرفته - مسئله‌ی انرژی هسته‌ای - این همه درباره‌اش مردم شادی و خوشحالی کردند، آقا در بیاید که: چرا شما بیخود مملکت را به این چالش‌های این‌چنینی می‌کشانید، برای خاطر یک چیز کم‌اهمیتِ انرژی هسته‌ای؟! ببینید، این همان ایجاد یأس است؛ این همان چیزی است که شما باید مراقبش باشید. این یکی از آن رخنه‌ها است که اعتماد به نفس ملی را ضربه می‌زند؛

• همچنان که در چند سال قبل متأسفانه این کار شد. یعنی همین مسئله‌ی انرژی هسته‌ای را که باید پشتوانه‌ی مستحکم اعتماد به نفس ما ملت ایران می‌شد، خواستند وسیله‌ای بکنند برای اینکه اعتماد به نفس را از ما بگیرند.

• هی فشار آوردند که باید این را تعطیل کنید، باید آن را تعطیل کنید، رسیدند به کارخانه‌ی یو.سی.اف اصفهان، گفتند: این را هم باید تعطیل کنید. آن مقدمات اولی است. بنده آن وقت به مسئولین گفتم که اگر این حرف را گوش کردید، فردا خواهند گفت باید معادن اورانیوم را هم که توی این کشور هست، کلاً یک جا جمع کنید بدهید به ما، تا خاطر جمع شویم که شما نمی‌خواهید بمب اتم بسازید!

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانشجویان دانشگاه های یزد